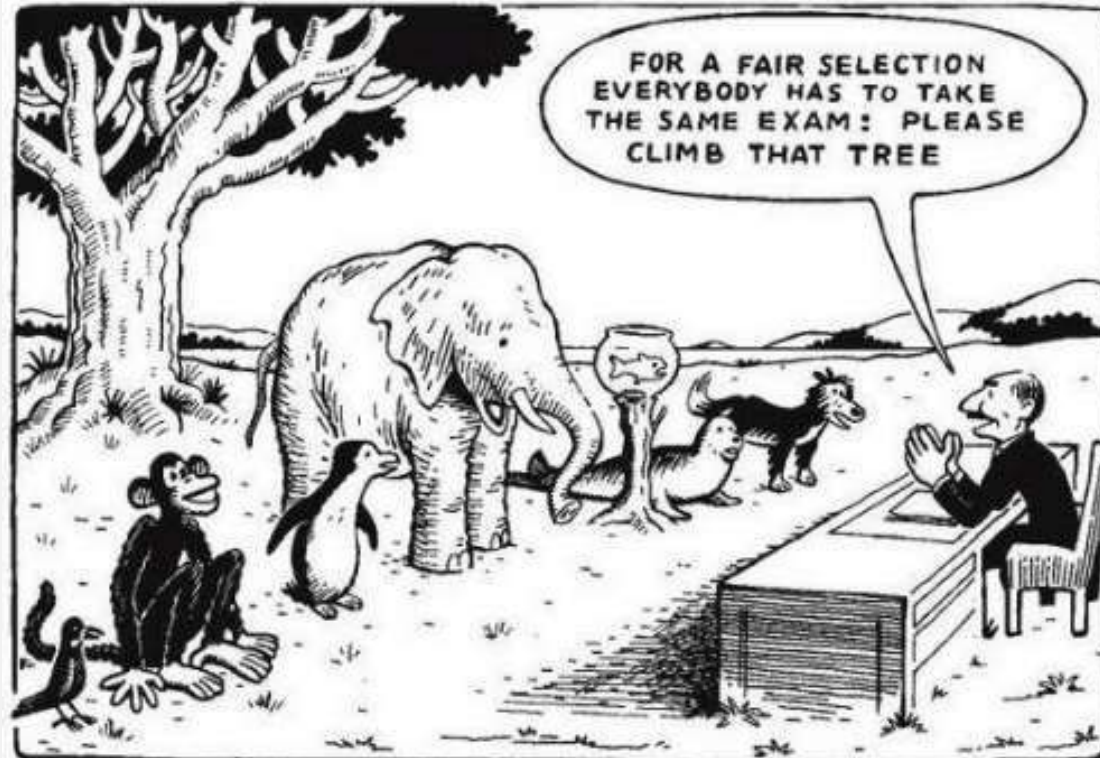

KAKO PRILAGAJATI ŠTUDIJSKI PROCES ZA RAZLIČNE SKUPINE ŠTUDENTOV S POSEBNIMI POTREBAMI?

Živa Jakšič Ivačič
Specialna in rehabilitacijska pedagoginja

ZA ZAČETEK ...

VISOKOŠOLSKI UČITELJI IN SODELAVCI

<http://resultsempowerment.com/the-power-of-working-together/>

I. SLEPI IN SLABOVIDNI ŠTUDENTI

- Študenti, ki so slabovidni
- Študenti, ki so slepi z ostankom vida
- Študenti, ki so popolnoma slepi
- Študenti z okvaro vidne funkcije

I. SLEPI IN SLABOVIDNI ŠTUDENTI

PRILAGODITVE

Napotni za komunikacijo:

- Pomembno je, da vse ubesedimo.
- Ko stopimo v prostor, osebi opišemo prostor.
- Ne uporabljamo besed: tu, tam, tja.
- Ko začnemo komunikacijo, osebo pokličemo po imenu in ji nato postavimo vprašanje.
- Govorimo z normalno glasnostjo.
- Komuniciramo z osebo s slepoto in ne z njenim spremljevalcem.
- Vedno pri osebi preverimo, kaj potrebuje.
- Pri premikanju po prostoru lahko osebi ponudimo roko za vodenje.

Prilagoditve:

- Študent naj sedi na prostoru, s katerega se dobro sliši predavatelja in ni motečega hrupa ter je stran od vrat.
- Študent naj sedi na prostoru, ki je primerno osvetljen in ne povzroča bleščanja.
- Govorite razločno in počasi, da si lahko študent zapisuje.
- Vizualno prikazane informacije (slike, grafe) opišite.
- V diskusiji naj govori le ena oseba naenkrat.
- Na gradivu povečajte pisavo (ne povečujte formata, saj to poveča težave z orientacijo na listu).
- Študentu omogočite daljši rok za pripravo, ker je branje zvočnih ali elektronskih besedil počasnejše.

2. GLUHI IN NAGLUŠNI ŠTUDENTI

- Študenti, ki so *naglušni*
  - Študenti z lažjo izgubo sluha
  - Študenti z zmerno izgubo sluha
  - Študenti s težji izgubo sluha
  - Študenti s težko izgubo sluha
- Študenti, ki so *gluhi*

Mednaordni simbol za gluhoto in naglušnost

2. GLUHI IN NAGLUŠNI ŠTUDENTI *PRILAGODITVE*

Napotni za komunikacijo:

- Predavatelji naj poskrbijo, da študenti med govorjenjem vidijo njihov obraz.
- Govor naj bo jasen in razločen. Če je prisoten tolmač, naj bo govor počasnejši, da ima čas ga prevesti v Slovenski znakovni jezik.
- Predavatelji naj preverijo, ali je študent razumel povedano.
- Govori naj le ena oseba na enkrat.
- V prostoru naj bo primerna svetloba.

Prilagoditve

- Dobra akustika v prostoru.
- U ali krožna postavitvev miz, da lahko študent vidi druge študente.
- Čim več vizualno posredovanih informacij.
- Medvrstniška pomoč, npr. pri zapisovanju poteka diskusije, da lahko študent v njej enakovredno sodeluje.
- Možnost dodatnih individualnih konzultacij.
- Premor med pedagoškim procesom, da si lahko študent in tolmač odpočijeta.
- Videoposnetki s podnapisi

3. ŠTUDENTI Z GOVORNO-JEZIKOVNIMI MOTNJAMI

Govorne motnje

- Napačna ali motena izgovorjava posameznih glasov
- Problemi na ravni glasu
- Neprimerna hitrost in tempo govora

Jezikovne motnje

- Težave z izražanjem
- Težave z razumevanjem
- Mešana jezikovna motnja

Jecljanje

Izrazita ovirana tekočnost govora, ko oseba ve, kaj želi povedati, ampak tega ne more izvesti tekoče zaradi nenamernih ponavljanj fonemov, zlogov, besed, podaljšanja glasov

...

3. ŠTUDENTI Z GOVORNO-JEZIKOVNIMI MOTNJAMI *PRILAGODITVE*

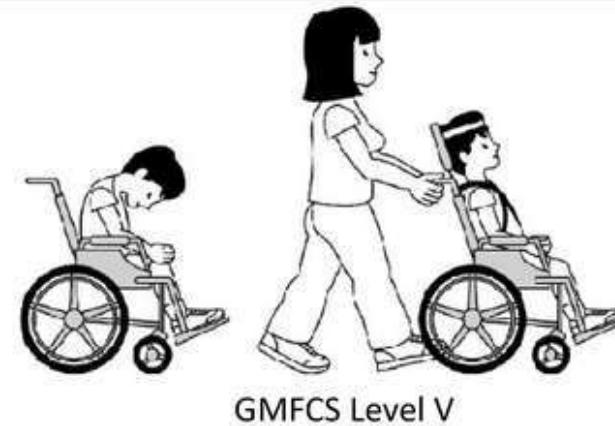
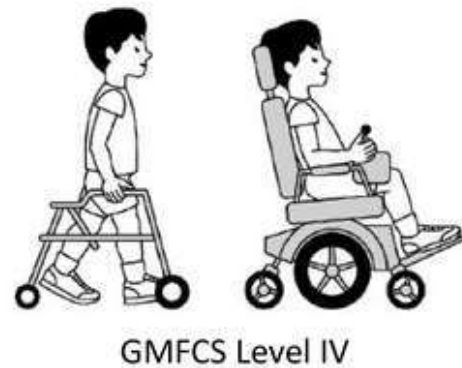
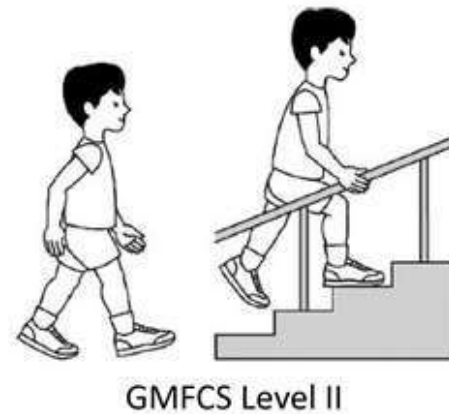
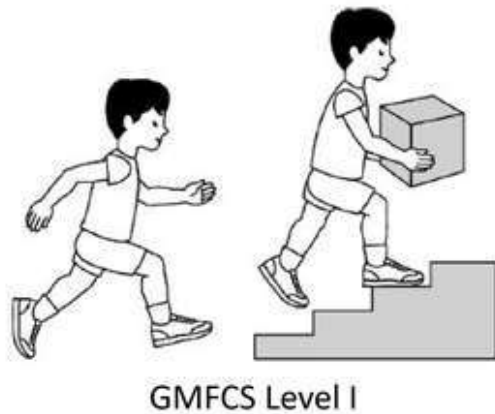
Napotni za komunikacijo:

- Ne govorimo namesto študenta, ki jeclja.
- Študentu, ki jeclja, ne govorite, naj se sprosti ali umiri.
- Čim bolj naravno vzdržujte očensi kontakt in počakajte, da študent konča svojo pripoved.
- Študentom omogočite več časa za odgovor.
- Uporabljajte kratke in jasne povedi.
- Pomagajte skupini, da se naučijo poslušati. Študentu, ki jeclja, bo lažje, če ga čim manjkrat zmotimo in če vedo, da imajo pozornost poslušalcev.

Prilagoditve

- Diskusije naj bodo vodene.
- Povzemajte povedano, npr. razlago in/ali zapišite ključne točke.
- Študent ima lahko podporo za preverjanje črkovanja in slovnice.
- Kratka in jasna navodila.
- Nove, neznane (strokovne) besede razložite in zapišite.
- Ponudite ustno preverjanje znanja, če je pisno oteženo. Ocenjujte vsebino povedanega in ne govor ali retorične sposobnosti.

4. GIBALNO OVIRANI ŠTUDENTI

*Gross Motor Function Classification System

4. GIBALNO OVIRANI ŠTUDENTI *PRILAGODITVE*

Fizična dostopnost

- Parkirno mesto ob fakulteti
- Vstop v stavbo brez over
- Klančine
- Dvižne ploščadi
- Prilagojena dvigala za premagovanje ovir
- Dosegljive kljuke na vratih
- Vrata na sensor
- Dosegljiva stikala za luči
- Dosegljiv gumn za priklic dvigala
- Gladke in ravne talne površine
- Prilagojene sanitarije

Prilagoditve

- Ko se pogovarjamo s študentom na invalidskem vozičku, se lahko usedemo, da smo na enakem višinskem nivoju
- Dovolj širok in visok delovni prostor za študenta na invalidskem vozičku.
- Med pedagoškim procesom zagotavljamo redne odmore za sprostitev mišic.
- Odmori naj bodo dovolj dolgi, da lahko študenti poskrbi za svoje osebne potrebe.
- Omogočimo uporabo računalnika ali drugih pripomočkov.

5. ŠTUDENTI S PRIMANJKLJAJI NA POSAMEZNIH PODROČJI UČENJA (PPPU)

Med PPPU štejemo:

- disleksijo – motnje branja;
- disgrafijo – motnje pisanja;
- disortografijo – motnje pravopisnega pisanja;
- diskalkulijo – motnje računanja;
- dispraksijo – motorično koordinacijsko motnjo;
- neverbalne specifične učne težave – motnje na področju motoričnih sposobnosti, sposobnosti vidno-prostorske organizacije in socialnih veščin.
- *****Študenti z ADHD**

5. ŠTUDENTI S PRIMANJKLJAJI NA POSAMEZNIH PODROČJIH UČENJA *PRILAGODITVE*

Prilagoditve pisnih/bralnih gradiv

- Močan kontrast med ozadjem in črkami. Informacije naj ne ležijo na grafičnem ozadju.
- Uporaba velikosti črk med 12, 14 in 18 z razločnim, čitljivim videzom (izogibanje poševnim oblikam črk in podčrtavanju besednih zvez (vključno s presledkom)).
- Uporaba sans serifne pisave (pisava brez »repkov«, npr. Arial, Calibri. Serifna pisava je npr. Times New Roman).
- Uporaba razmaka med vrsticami (1,5) in presledki med odstavki.
- Uporaba malih tiskanih črk.
- Mat površina papirja.
- Poravnava vrstic le na levem robu.
- Krajše povedi (npr. največ 18 besed v povedi).
- Ilustracija/fotografija naj bo nad ali pod besedilom.

Prilagoditve

- Če je mogoče, posredujte gradiva/povzetke vnaprej, da jih študent lahko med predavanji dopolnjuje.
- Jasno strukturirajte učno enoto: napoved ciljev, pomembnih konceptov in vsebin, novi izrazi, jasna razlaga in na koncu povzetek vsebine.
- Navodila naj bodo kratka in jasna ter vnaprej podana.
- Dovolite oz. omogočite uporabo podporne tehnologije – IKT.
- Medvrstniška pomoč - tutorstvo

6. ŠTUDENTI Z MOTNJAMI AVTISTIČNEGA SPEKTRA

Težave v:

- V *komunikaciji* (verbalni ali neverbalni) – npr. z vzdrževanjem/vzpostavljanjem očesnega stika; dilema, kdaj in kako začeti pogovor; dilema, kaj je primerno povedati in kaj ne; kakšen je bonton komunikacije (npr. počakamo, da oseba konča, kar je želela povedati itd.).
- Pri *socialnih veščinah*, z vzpostavitvijo in vzdrževanjem odnosov.
- Pri *vedenju* – zaradi težav pri sprejemanju in obdelavi senzornih informacij se lahko odzovejo drugače, kot bi pričakovali. Njihovi odzivi so lahko burni ali pa sploh ne odreagirajo.

Dobri pri:

- ohranjanju intenzivne osredotočenosti na temo/ reševanje problema;
- iskanju inovativnih rešitev v problemskih situacijah;
- prepoznavanju povezav, posebnosti ali napak v množici
- podatkov;
- fotografskem spominu, ki je lahko izredno natančen, celo absoluten.

6. ŠTUDENTI Z MOTNJAMI AVTISTIČNEGA SPEKTRA *PRILAGODITVE*

Prilagoditve

- Poskrbite, da prostor, v katerem poteka študijski proces, nima premočne svetlobe ali preveč hrupa.
- Skupinsko delo je lahko za študente z MAS zahtevno zaradi socialnih interakcij, komunikacije itd. Omogočite individualno opravljanje obveznosti oz. prilagodite delo v skupini glede na potrebe študentov.
- Dovolite uporabo prenosnega računalnika.
- Navodila naj bodo jasna, nedvoumna in zapisana.
- Po potrebi prilagodite izvajanje nastopov in predstavitev.

7. DOLGOTRAJNO BOLNI ŠTUDENTI

Študenti:

- Z dolgotrajno ali kronično boleznijo;
- S telesnimi poškodbami in/ali dolgotrajnejšo rehabilitacijo
- Z motnjami v telesnem ali duševnem zdravju.

7. DOLGOTRAJNO BOLNI ŠTUDENTI

PRIPOROČILA

- Zelo različne potrebe!
- Najpogostejše:
  - Prilagoditve časovnih rokov
  - Podajšan čas opravljanja izpitov
  - Opravljanje izpitov po delih
  - Izredni izpitni roki
  - Prilagojen način opravljanja študijskih

<https://www.istockphoto.com/illustrations/chronic-illness>

8. ŠTUDENTI S PSIHOSOCIALNIMI TEŽAVAMI

Študenti s:

- težavami v čustvovanju (duševne stike, kot so anksioznost, depresija, menjava razpoloženja ipd.),
- težavami v vedenju (razdražljivost, jeza, agresija, burni odzivi ipd.) in
- težavami z zunanjimi okoliščinami (npr. smrt v družini, nasilje, revščina ipd.).

Pomembno!

- Psihosocialne težave se pri študentu lahko razvijejo/ pojavijo kadarkoli.
- Če študent jemlje zdravila, le-ta lahko vplivajo na njegovo zmožnost sodelovanja.
- Študent lahko odide na zdravljenje v bolnišnico, kar omejuje njegovo opravljanje študijskega procesa.

8. ŠTUDENTI S PSIHOSOCIALNIMI TEŽAVAMI *PRILAGODITVE*

Najpogostejše prilagoditve:

- Pravica do vpisa v višji letnik oz. pridobitev dodatnega leta kljub neizpolnjevanju redpisanih pogojev
- Podaljšan čas za opravljanje ustnega/pisnega izpita
- Izredni izpitni roki
- prilagoditve pti časovnih rokov

Napotki za komunikacijo:

- Študenta in njegovo stisko vzemite resno.
- Vzemite si čas in ga aktivno poslušajte.
- Bodite sočutni, izrazite empatijo.
- Študenta ne obsojajte.
- Na študenta ne pritiskajte in ga ne kritizirajte.
- Do študenta bodite pristni in iskreni.
- Podprite študentovo samopodobo in močna področja.
- Poskušajte ga motivirati za iskanje pomoči in podpore.

VIRI IN UPORABNO GRADIVO

<https://www.pef.uni-lj.si/studenti-s-posebnim-statusom.html>

https://26c00c86-32cb-4dd8-ba49-3091b8defa11.filesusr.com/ugd/7e31d0_8b1cbd819ddb40f89621f6e09c34625e.pdf

<https://www.dsis-drustvo.si/studis/dsis.pdf>